

ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В ТЕЛЕСЕРІАЛАХ)

Я.І. Коновал, студентка групи ФПб-1-16-4.0д, III курс, спеціальність «Філологія (Переклад)».

Науковий керівник: А.М. Козачук, старший викладач кафедри англійської філології та перекладу, кандидат філологічних наук.

Анотація. У статті представлено дослідження сленгу як перекладознавчої категорії – подано його поняття, визначено роль цього явища, проаналізовано основні способи перекладу сленгу. Виконано аналіз перекладу кількох одиниць, що належать до сленгу, на матеріалах сценаріїв американських молодіжних телесеріалів.

Ключові слова: аналіз; аудіовізуальний переклад; кінофільм; сленг.

Abstract. The article describes the study of slang as a translation-oriented category – its concept is given, the role of this phenomenon is determined, the main methods of slang translation are analyzed. The analysis of translation of several units related to slang has been performed on the materials of scenarios of American youth television series.

Key words: analysis; audiovisual translation; film; slang.

Актуальність та доцільність дослідження. Стрімкий розвиток європейського та американського кінематографу ще з сорокових років ХХ століття дав поштовх для започаткування нової галузі перекладу – кіноперекладу або аудіовізуального перекладу. Ураховуючи безсумнівну важливість кінематографу, а також відносно недавнє прийняття закону 24 грудня 2007 року про обов’язковий переклад іноземних кінострічок, питання про вивчення засобів відтворення аудіовізуального є досить актуальним.

Мета статті полягає в аналізі самого поняття сленгу та огляді засобів його відтворення в молодіжних телесеріалах.

Аналіз останніх публікацій. Проблемою визначення терміну сленг та різними аспектами функціонування самого явища займалися такі дослідники як І. Арнольд, Д. Бузаджи, І. Гальперін, Т. Захарченко, Ю. Лотман, І. Онушканич, У. Потятиник та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кінофільм, як об’єкт лінгвістичного дослідження, завжди викликає певні труднощі, оскільки постає складною системою уявлень та знань, в якій, окрім тексту, згідно з Ю. Лотманом, містяться ще й екстралінгвістичні фактори, особливо важливі для розуміння повідомлення оригіналу [4, с. 315]. Під час перекладу кінострічки перекладачу доводиться виконати багато завдань: вибір стратегій і тактик для

відтворення реалій, безеквівалентної лексики, інтертекстуальних елементів; адаптування реалій до культурних стереотипів глядача; укладання тексту в хронометраж, синхронізація із кадром, що, у свою чергу, призведе до скорочення фраз; врахування соціального статусу, культурного рівня та віку героїв; відтворення специфічного гумору, сленгу, переклад назв фільму. [1, с. 64-75]. Зокрема, у цій статті ми розкриємо питання адекватного відтворення на матеріалі перекладу молодіжного сленгу в телесеріалах. На прикладі професійного відтворення кількох сленгових одиниць аналізуватимемо ступінь адекватності перекладу. Для дослідження ми обрали серіали «Теорія великого вибуху» (The Big Bang Theory) та «Друзі» (Friends).

У. Потятиник пише, що сленг розглядається як свідоме, навмисне вживання елементів загальнолітературного словника в розмовному мовленні з суто стилістичною метою: для створення ефекту новизни, незвичайності, відмінності від визнаних зразків, для передачі певного настрою мовця, для додання висловлюванню конкретності, жвавості, виразності, точності, стислості, образності, а також щоб уникнути штампів, кліше, що досягається, як уважають дослідники, використанням таких стилістичних засобів, як метафора, метонімія, синекдоха, літота, евфемізми [6, с. 38]. Найчастіше буквальний переклад такої лексики в мовленні персонажів сучасної англійської мови не бажаний, тому що може виявитися малозрозумілим україномовній публіці. Ступінь співвідношення експресії лексики у мові оригіналу та перекладу є досить складним питанням. Також У. Потятиник відмічає, що у багатьох випадках перекладачі, з огляду на подібну розбіжність ступеня експресії, дають переклад менш експресивними еквівалентами української мови [6, с. 53]. Але на нашу думку, якщо сленгізми слугують саме для вираження певних емоцій, потрібно намагатися якомога точніше відтворити експресію, яку персонаж кінострічки проявляє не лише вербальними засобами, а й за допомогою жестів, міміки.

Переклад сленгу в більшості випадків здійснюється за допомогою еквівалентних відповідників, стилістично нейтральних варіантів чи просторіччя. При перекладі сленгу правильним є використання еквівалентних

відповідників за наявності їх в мові перекладу [5, с. 297]. Еквівалентні відповідники відіграють надзвичайно важливу роль у процесі перекладу. Саме ці лексеми і служать основою при виконанні перекладу.

Розглянемо приклад перекладу сленгової одиниці у серіалі “Friends”:

Atta boy [3]. – *От молодець* [2].

Для відтворення значення виразу було обрано саме еквівалентний переклад тому, що серед можливих варіантів вираз «*От молодець*» зберігає стилістичний відтінок сленгової одиниці.

І. Онушканич відзначає, що при відсутності еквівалентних відповідників можна удатися до просторіччя, яке додає тексту, що перекладається, необхідну характеристику відхилення від літературної норми [5, с. 297].

У процесі аналізу перекладу ми виявили, що перекладачі використовують трансформації різного характеру. Одним з найбільш ефективних видів перекладацьких трансформацій є варіантні відповідники. Їх використовують у випадках, коли одній лексемі мови джерела стаття двомовного словника пропонує декілька варіантів перекладу, і перекладачеві доводиться вибирати один з них [5, с. 297].

Наведемо приклад з серіалу “The Bing Bang Theory”:

– *I have a board. If you like boards, this is my board.*

– *Holy smokes!* [8]

– *У мене є дошка. Якщо подобається, це моя.*

– *Нічого собі!* [7].

Дослівний переклад не дав би адекватного розуміння оригінальної одиниці. В українській мові є кілька інших еквівалентних відповідників цій сленговій одиниці, яка виражає враження мовця: *Чорт візьми! Очманіти! Господи!* Перекладач обрав варіант, який повністю передає значення, але, на мою думку, ступінь співвідношення експресії оригіналу та перекладу дещо різний.

Часто контекст змушує відмовлятися від вибору однієї з варіантних відповідностей, тоді доводиться шукати новий варіант перекладу – контекстуальну заміну, коли у зв’язку з особливостями конкретного контексту

перекладач відмовляється від використання існуючої лексичної відповідності та підбирає варіант перекладу, що підходить лише в певному випадку [5, с. 298]. На нашу думку, у такому разі потрібно брати до уваги контекст, ставлення героїв до висловленого та перекладати з урахуванням емоційно-експресивного забарвлення.

Якщо функціональні аналоги або варіантні відповідності відсутні у мові перекладу, перекладач може вдаватися до прийому компенсації втрат, сутність якого полягає в тому, що елементи змісту, втрачені при перекладі одиниці в оригіналі, передаються в тексті перекладу іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місці, що і в оригіналі [5, с. 298]. Таким чином, в тексті перекладу створюється інший образ, такого ж стилістичного напрямку. Перекладачеві важливіше забезпечити стилістичну адекватність перекладу у цілому, ніж зберегти точне розташування стилістичного прийому у тексті.

Характерним для перекладу сленгу є також прийом генералізації. Він полягає у міжмовному перетворенні лексеми мови джерела з вузьким семантичним полем на лексему мови перекладу з ширшим семантичним полем [5, с. 298].

І. Онушканич зазначає, що при перекладі сленгових одиниць, що не мають безпосередніх відповідностей, перекладач може вдаватися до описового перекладу. Недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність, тому цей спосіб перекладу застосовується коли можна обійтися порівняно коротким поясненням [5, с. 300]. Наприклад:

Can open, worms everywhere [3]. – *Розкрилася жахлива правда* [2].

Для відтворення значення українською мовою єдиним можливим способом перекладу виявився описовий спосіб так, як він вдало розкриває суть описаної ситуації та чітко пояснює емоційний стан.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, з прикладів видно, що найважче завдання при відтворенні молодіжного сленгу – зберегти емоційно-експресивне забарвлення. Щоб досягти адекватного перекладу, в основному слід притримуватися двох напрямків: пошук аналогічного відповідника, що володіє приблизно такою ж експресивністю, або

ж шляхом підбору найбільш близького за емоційною забарвленістю відповідника з розмовного шару мови.

Перспективними є подальші дослідження засобів відтворення сленгу в кінострічках, адже сучасний розвиток кіноіндустрії та її популярність в усьому світі вимагає правильного та адекватного перекладу, який буде позитивно сприйматися глядачами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бузаджи Д. М. Хоть горшком назови? // Мосты. 2005. № 1 (5). С.64-75.
2. Друзі – Сезон 1 // uaserials.pro: Двоголосий закадровий переклад ; 1+1. 2019. URL : <https://uaserials.pro/105-druzi-sezon-1.html>. Дата звернення: 10.04.2019.
3. Друзья – Сезон 1 // Vvord.ru : Тексты фильмов на английском (English). 2019. 86 с. URL : <http://english.vvord.ru/tekst-filma/Druzjya-Sezon-1/>. Date of access: 10.04.2019.
4. Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики // Об искусстве. Санкт-Петербург, 1998. С. 315.
5. Онушканич І., Штогрин М. Сленг як перекладознавча категорія: поняття, етимологія, способи перекладу// Вісник Житомирського державного університету. Серія «Філологія». 2013. №3. С. 296-300.
6. Потятиник У.О. Соціолінгвістичні та стилістичні аспекти функціонування американського сленгу //Іноземна філологія. 1999. № 111. С.109-114.
7. Теорія великого вибуху – Сезон 1 // uaserials.pro: Двоголосий закадровий переклад ; 1+1. 2019. URL : <https://uaserials.pro/123-teorya-velikogo-vibuhu-sezon1.html>. Дата звернення: 10.04.2019.
8. The Bing Bang Theory – Series 01 // <https://bigbangtrans.wordpress.com>: Bing bang theory transcripts. 2009. URL : <https://bigbangtrans.wordpress.com/series-1-episode>. Date of access: 10.04.2019.